

INTERVIEW

“We zijn gevoeliger voor geweld”

Minister van Justitie Koen Geens over Antwerpen, de strijd tegen terreur en zerotolerantie voor agressie

FOTO OLIVIER MATTHYS

Schrijf dat maar niet op, voor je het weet zijn we vertrokken voor weken van relletjes”, zegt Koen Geens (CD&V) wanneer hij na het interview nog een paar losse opmerkingen maakt. “En u weet, ik hou niet van polarisatie.” Dat laatste klopt in elk geval. De minister van Justitie is een vakminister par excellence. “Ik voer geen campagne, mijn werk is mijn campagne”, zegt hij. Maar in tijden van terreur, allerhande spanningen en gespieerde taal van de N-VA moet ook de hoogleraar-diplomaat af en toe zijn voet zetten.

Het gesprek met Koen Geens vindt donderdag plaats op de hoogste verdieping van het wat aftand gebouw aan de Brusselse kleine ring waar de minister en zijn kabinet onderdak hebben. Na afloop rept Geens zich naar het parlement om samen met minister van Binnenlandse Zaken Jan Jambon (N-VA) te antwoorden op vragen over geweld tegen de politie. Jambon heeft het over het ‘janhagel van de straat’ dat ‘on-aanvaardbaar’ gedrag vertoont. Geens’ antwoord blijft binnen een in juridische kringen meer gebruikelijke terminologie: ‘...een zerotolerantie bij aangiftes waar een minimum van bewijs kan worden gevonden en dus tot vervolging wordt overgegaan.’ Zo kennen we ze. Maar eerst een persoonlijke toets.

U woont in Vlaams-Brabant, maar uw wieg stond in Brasschaat.
Klopt. Daar woonden we toen mijn vader nog leefde. Hij is kort na mijn geboorte gestorven aan leukemie. We zijn daarna verhuisd naar Merksem en vervolgens opnieuw naar Brasschaat. Mijn grootouders woonden in Wijnstuwel.

Mist u Antwerpen?
Wel, ik heb er mijn jeugddoorgebracht en de eerste twee jaartjes aan de unif, maar mijn academische loopbaan verschoof daarna naar Leuven, waar ik nog les geef. Ik ben snel van de stad gaan houden, zoals zoveel allochtonen uit andere provincies dat doen. Ik woon in Huldenberg, tussen Leuven en Brussel, en heb heel veel leuke landschap daar is een van de mooiste ter wereld. Ik denk dat ik moeilijk weer zou wennen aan de platte Noorderkempen. Ik ben er

wel altijd graag teruggekomen en ik deed het ook vaak, tot mijn moeder twee jaar geleden is overleden.

Uw schoonvader is de eminente CD&V'er Jos Dupré, oud-burgemeester van Westerlo. Het was toch een verstandshuwelijk?
(lacht) Mijn vrouw heeft heel wat verstand, misschien meer dan ik en misschien had ik dat nog nodig. Ze is inderdaad de dochter van Jos, die nu 89 is. Hij heeft een paar jaar geleden nog in jullie kraant verteld over zijn rol in de renaissance van de Kempen destijds.

Ik vind dat hij vandaag nog steeds heel hard werkt om zo oud te zijn. Mentaal blijft hij ontzettend krachtig. Samen met mijn schoonmoeder en mijn echtgenote bestiert hij nog altijd de school voor kinderen met verstandelijke beperkingen in Tongerlo, naast de abdij daar, die ze zelf hebben gesticht.

U woont op een paar kilometer van de taalgrens. Wat betekent die voor u?

De taalgrens toont voor mij aan hoe relatief onze verschillen zijn. Ik was net op een receptie waar de federale procureur Frédéric Van Leuw de *Légion d'Honneur* kreeg, de hoogste Franse onderscheiding. Hij is van Brussel, zijn vrouw is Antwerpse, hij heeft kinderen van Afrikaanse afkomst en hij is perfect tweetalig. Dat is zo wat de wereld waarin ik mij beweeg. Wijnstuwel is het laatste dorp voor de grens. Ik zie mezelf ook als een groot-Nederlander. Een taalgrens is een verrijking, geen reden om daar te stoppen.

Wat niet belet dat de verschillen vrij groot zijn.

Dat komt vooral omdat mensen in verschillende mediageenschappen leven. In mijn jeugd heb ik alleen de BRT en keken we vaak naar Nederlandse zenders. Vandaag zijn er veel Vlaamse zenders bijgekomen en volgen we minder wat er in Nederland gebeurt.

De Franstaligen zijn vooral gericht op de Franse tv. Dat heeft zo zijn gevolgen. Zo viel de cipersstakking vorig jaar, die vooral in Wallonië heftig was, samen met een periode van sociaal conflict in Parijs. Toen ik jong was, konden de allochtonen zelfs niet met de grootste scholientennes naar zenders uit hun thuisland kijken.

Nu doen ze dat wel, waardoor er misschien minder integratie is.

Is Wallonië links en Vlaanderen rechts?

We zijn allebei onderworpen aan dezelfde grondstromingen en die vallen niet zomaar samen met links of rechts. Als de PS ingaat tegen het vrijhandelsverdrag Ceta met Canada, dan zie je dezelfde reflex die je ook bij het Vlaams Belang ziet, of bij Trump: het terugplooiën op onszelf, het verlangen om ‘terug naar vroeger’ te keren, omdat we bang zijn dat we het minder goed gaan hebben.

Het is voor u weer een drukke week geweest. Na het geweld tegen politiemensen ging u samen zitten met de procureur-generaal, maar dat is niet gebeurd.

Die bijeenkomst is geannuleerd om andere redenen. Ik heb ze een brief geschreven en mijn vraag is duidelijk: er moet een nieuwe richtlijn komen die geweld tegen agenten strenger aanpakt. We moeten zo dicht mogelijk naar zerotolerantie toe gaan, ook voor geweld tegenover hulpverleners in het algemeen. Alle neuzen moeten daarvoor in dezelfde richting staan.

(Schrik) Ook die van procureur-generaal en parketten. Dat is niet evident.

Ook bij de politie zelf. De korpshoofden moeten dit evenzeer ernstig nemen. Dat is belangrijk voor de rekrutering van nieuwe agenten.

Raken kandidaat-agenten afgeschrikt?

De verschillende generaties kunnen hier anders tegenover staan. De tolerantiegrens kan verschillen. We zijn meer afkerig voor geweld dan veertig jaar geleden en dat is goed. We gaan fel vooruit in de bestrijding van criminaliteit en geweld en we zijn er daardoor ook gevoeliger voor geworden. Vergelijk de toestand in New York in de jaren zeventig met die van vandaag. Voor iets dat er minder is, hebben we ook minder begrip.

Blijft het feit dat er altijd spanning zit op de relatie tussen de minister van Justitie en het gerecht.

Dat is een gezonde spanning. Die moet er zijn tussen de verschillende machten. De wetgeving moet kritisch staan tegenover de uitvoerende macht.

In Le Soir lekte een werknoot uit met het voorstel dat magistraten voortaan een plek krijgen toegewezen, waar dan ook in het land, in plaats van dat ze zelf voor één specifieke functie postuleren.

Zoals u zegt, gaat dat om een uitgelekte werknoot. Daar geef ik geen commentaar op.

U raakte het niet eens met de onderzoeksrechters over de nood aan minder voorlopige opsluitingen.

De overbevolking in de gevangnissen is een aanslepend probleem. Maar weet u dat bijna 40% van de mensen achter tralies in voorlopige hechtenis zitten, wachtend op een veroordeling? Ik probeer onderzoeksrechters daarvoor te responsabiliseren. Bij een veiligheidsrisico of na een veroordeling is het normaal dat iemand in de cel belandt, maar ik stel vast dat in sommige rechtsgebieden vaak met enkelbanden wordt gewerkt, in andere helemaal niet.

De strijd tegen terreur dan. Ik lees op uw site dat u ‘falloze wetten’ tegen terreur heeft laten stemmen. Dat klinkt bijna als een campagne-overdrijving.

(Schrik) Daar moet ik even van slikken. Het is echt wel zo, hoor. Maar ik voer geen campagne. Mijn campagne is mijn werk. Ik zal ‘veel wetten tegen terreur’ zeggen, als die verwoording u meer bevalt.

Hoe u de communicatie over veiligheid ook voert, de N-VA haalt toch vaak de overhand.

Is dat zo? Ik heb de indruk dat wij geregeld aan bod komen in de media en dat we op een constructieve en volwassen manier communiceren. Verder heb ik geen hinder van enig verschil. Ik meet dat niet.

Er is een manifest verschil in taalgebruik.

Iedereen heeft natuurlijk zijn of haar eigen stijl van communiceren. Dat is wat het is. Ik ben iemand die van gestrengheid houdt, maar ik ben niet iemand die hoog van de toren blaast of zich op de borst klopt. We moeten redelijk blijven. Ik ben niet in staat om zelf vervolgingen in te stellen tegen de geweldplegers, dus heb ik toch een zekere goed-wil nodig van de parketten. Redelijkheid helpt daarbij.

KOEN GEENS

Minister van Justitie

“We moeten zo dicht mogelijk naar zerotolerantie toe gaan, ook voor geweld tegenover hulpverleners in het algemeen. Alle neuzen moeten daarvoor in dezelfde richting staan.”

Die redelijkheid kost u misschien stemmen.

Dat is in tegenspraak met uw vraag over campagnevoeren. Ik heb een zeer groot vertrouwen in de intelligentie van de kiezer. Ik denk ook dat er maar één manier is om geloofwaardig te blijven en dat is door mezelf te blijven, door te kiezen voor authenticiteit. Als ik anders zou moeten communiceren dan mijn natuur aangeeft, denk ik niet dat ik een grote indruk zou maken. Bovendien zitten wij nu eenmaal niet zo polariserend in mekaar als onze broeders en zusters in de politiek.

Maar intussen staat Jambon op plaats vijf in de top van populistische politici en u op plaats acht.
Je kan op twee manieren in het

leven staan. Het glas is halfvol of halfleeg. Ik ben nog maar 4,5 jaar minister, dan valt zo'n achtste plaats erg mee, zeker als je ziet wie er allemaal achter mij komt. Ik ben niet jaloeers op wie voor mij staat.

Ook uw partijgenoten Wouter Beke en Hilde Grevits worstelen met het verhaal van rechten en plichten. Dat is moeilijker te brengen dan de nadruk op de plichten.

Ja, dat is moeilijker. Maar je moet daarop insisteren. Rechten hebben hun belang. Je kunt mensen niet zomaar hun rechten ontnemen. We hebben er zeventig jaar over gedaan om een volwassen rechtstaat te worden. Het recht op verdediging, de bescherming tegen af luisteren of de priva-

vacy van een woning die alleen kan worden opgeheven door een onderzoeksrechter... Dat is allemaal heel belangrijk. Wat niet belet dat iedereen, ook migranten, zich correct dient te gedragen. Ik ben ook tegen veralgemeningen. Je moet niet hele gemeenschappen stigmatiseren, net zomin als alle bankiers geldwolven zijn of alle Brusselse politici corrupt. Dat is niet zo.

U zegt dat er een crisis is van de democratie, u spreekt van ‘graailand’. Zal de poging tot zelfregulering nu volstaan?

Dat hoop ik. Dat moet je in eerste instantie proberen. Andere beroepsgroepen, zoals bedrijfsleiders of bankiers, kregen ook eerst zelf de kans. Er vallen nu persoonlijke offers bij de socialisten,

maar de situatie moet een aanmaning zijn voor alle politici om na te gaan wat ze zelf beter kunnen doen. Dat is niet altijd eenvoudig. Je kunt bijvoorbeeld de vraag stellen of burgemeesters in kleinere gemeenten voldoende verdienen. Misschien vind je niet voldoende goede mensen als zij niet meer mogen cumuleren.

Transparantie is het orderwoord. Zult u bekendmaken wat u verdient?

Bij mij is het eenvoudig, ik ben minister en voor een vijfde nog hoogleraar in Leuven. Ik meet dat het iets van een 850 euro is. Maar ik geef zo graag les dat ik het gratis zou doen. Nu, ik wil in deze moeilijke discussies geen scherprechter spelen. *Il faut le temps*, je moet je tijd nemen.

Kan iemand met een prominente politieke functie ook een mandaat hebben bij een groot bedrijf?

Daar moet het betrokken parlement of welk gremium ook over oordelen. Ik zou het niet doen.

Tot slot: vanmorgen hebt u het gloednieuwe centrum voor geïnterneerden geopend op Linkeroever. Dat is weer een stap vooruit.

Ja, er komen 182 plaatsen bij voor mensen die nu nog in de gevangenis zitten, terwijl ze daar niet thuishoren. We gaan in deze legislatuur van een derde van alle geïnterneerden in de gevangenis naar een vijfde. We gaan er dus vooruit.

DIRK HENDRIKX